

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Становлення домогосподарств як повноправних учасників фінансових відносин породжує низку проблем, які пов'язані з особливостями формування доходів та їх використання в умовах трансформаційних процесів в економіці. До таких проблем відносяться: складність забезпечення високого рівня доходів домогосподарств, недосконалість системи регламентування взаємодії учасників фінансового ринку, недостатня розробленість інструментів залучення фінансових ресурсів домогосподарств до реального сектору економіки України.

Домашні господарства в процесі своєї економічної діяльності отримують певні доходи, які слугують важливим підґрунтям для характеристики рівня життя населення в Україні.

Комплексне дослідження доходів домашніх господарств є підґрунтям для оцінки можливостей зростання доходів та виявлення додаткових резервів фінансових ресурсів. У таких умовах особливої актуальності набуває дослідження теоретичних основ формування доходів домогосподарств з урахуванням трансформаційних процесів в Україні.

Вивчення економічної літератури дозволяє виокремити два основні підходи до дослідження доходів домогосподарств: макроекономічний, що розглядає населення як важливий суб'єкт економічної системи, і мікроекономічний, що вивчає процеси формування, розподілу, перерозподілу і використання доходів домогосподарств [1, с. 142].

Як соціально-економічну категорію трактує доходи населення А. Є. Сурінов. На думку вченого, доходи населення відображають відносини у суспільстві з приводу привласнення, використання та розподілу створеного продукту між його елементами (домогосподарствами, сім'ями, особами) [2, с. 5]. На думку автора, населення як складова соціально-економічної системи висуває вимоги щодо своєї частки новоствореного продукту, котра привласнюється ними у вартісній формі й утворює доходи населення.

Державний комітет статистики України, визначаючи доходи населення, констатує, що вони включають обсяг нарахованих у грошовій та натуральній формі: заробітної плати (включаючи одержану населенням з-за кордону), прибутку та змішаного доходу, одержаних доходів від власності, соціальних допомог та інших поточних трансфертів [3, с. 75].

В Економічному енциклопедичному словнику як окреме поняття виділено доходи трудових мігрантів – сума заробітної плати найманих працівників, отриманої в різних секторах економіки іноземних країн за продаж робочої сили та часткові результати праці (частково, оскільки ступінь експлуатації мігрантів у цих країнах значно вищий, ніж своїх найманих працівників [4, с. 175].

Малеєва Т. під сукупними доходами домашніх господарств розуміє всі надходження населення, котрі мають грошову або натурально-речову форму, а також отримані як пільги (звільнення від податків чи їх частини, реалізоване право на придбання матеріальних благ або послуг). Крім того, до сукупних доходів домогосподарств вчена відносить доходи, отримані від ведення особистого підсобного сільського господарства або від інших видів домашньої зайнятості [5, с. 53].

Аналогічних поглядів дотримуються автори підручника «Політика доходів і заробітної плати». На їх думку, доходи населення є сукупністю надходжень за певний період часу, використовуваних фізичними особами з метою споживання і нагромадження [6, с. 89].

Як частину національного доходу, що створюється в процесі виробництва і призначена для задоволення матеріальних і духовних потреб членів господарства трактують доходи домашніх господарств автори підручника «Фінанси. Грошовий обіг. Кредит» [7, с. 312].

У монографії «Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку» Т.О. Кізима розглядає поняття сукупний дохід домогосподарства, яке представляє собою суму грошових доходів, отриманих з усіх можливих джерел (заробітна плата, відсотки, дивіденди, підприємницький дохід, доходи від оренди тощо), та доходів, отриманих у негрошовій формі (задоволення від роботи, насолода відпочинком, користування предметами розкоші тощо) [1, с. 146]. Таким чином, науковець розглядає сукупні доходи як міру можливостей кожної людини, її потенційною здатністю до споживання різноманітних благ (як товарів та послуг, так і, скажімо, вільного часу) [1, с. 146].

Відтак, проаналізувавши погляди сучасних економістів щодо визначення сутності і змісту доходів домогосподарств приєднуємось до позиції Т.О. Кізими про те, доходи домогосподарств є сукупністю надходжень упродовж певного періоду часу з усіх можливих джерел як у грошовій, так і негрошовій формах, збільшують активи домашнього господарства і можуть бути спжиті ним без зменшення реальної вартості його майна.

Література

1. Кізима Т. О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку: монографія. Київ: Знання, 2011. 431 с. 7

2. Суринов А. Е. Доходы населения: опыт количественных измерений. Москва : Финансы и статистика, 2000. 431 с.

3. Финансы. Денежное обращение. Кредит: учебник для вузов. / под. ред. Поляка. Г. Б. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2003.

4. Мочерного С. В. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. (відп. ред.) та ін. Львів : Світ, 2005.Т1. 573 с.

5. Малеева Т. Дифференциация доходов населения в условиях финансовой стабилизации. Социальная политика в период перехода к рынку : проблемы и решения : сб. ст. / под ред. А. Ослунда и М. Дмитриева. Москва : Моск. центр Карнеги, 1996. 402 с.

6. Политика доходов и заработной платы : учебник / [под ред. П. В. Савченко, Ю. П. Кокина]. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Экономист, 2004. 389 с.

7. Статистичний щорічник України за 2016 рік / Держ. служба статистики України / за ред. Вернера І.Є. Київ, 2017. 611 с.

Реднік Василь Іванович

ст. гр. ФЗМ-11,ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Сидор І. П.

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ: ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ

Різноманітні види доходів, отриманих суб'єктами домогосподарств, підлягають оподаткуванню. Оскільки члени домогосподарств отримують доходи із різних джерел, у тому числі й від підприємницької діяльності, то платниками податків у такому випадку є фізичні особи та індивідуальні підприємці без утворення юридичної особи. Відповідно, діючи систему оподаткування домогосподарств в Україні доцільно позиціонувати як систему оподаткування фізичних осіб та індивідуальних підприємців, оскільки домогосподарства не виділені у вітчизняному податковому законодавстві як платники податків.

Загалом громадяни в Україні сплачують дві групи податків:

– прямі податки, за допомогою яких держава здійснює оподаткування доходів, до них відносять податки на доходи громадян (податок з доходів фізичних осіб, єдиний соціальний внесок до державних позабюджетних фондів, єдиний податок для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності) та податки на майно (плата за землю, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортний податок);

– непрямі податки, які виступають елементами ціни товарів, послуг та робіт і за допомогою яких оподатковується використання доходів